

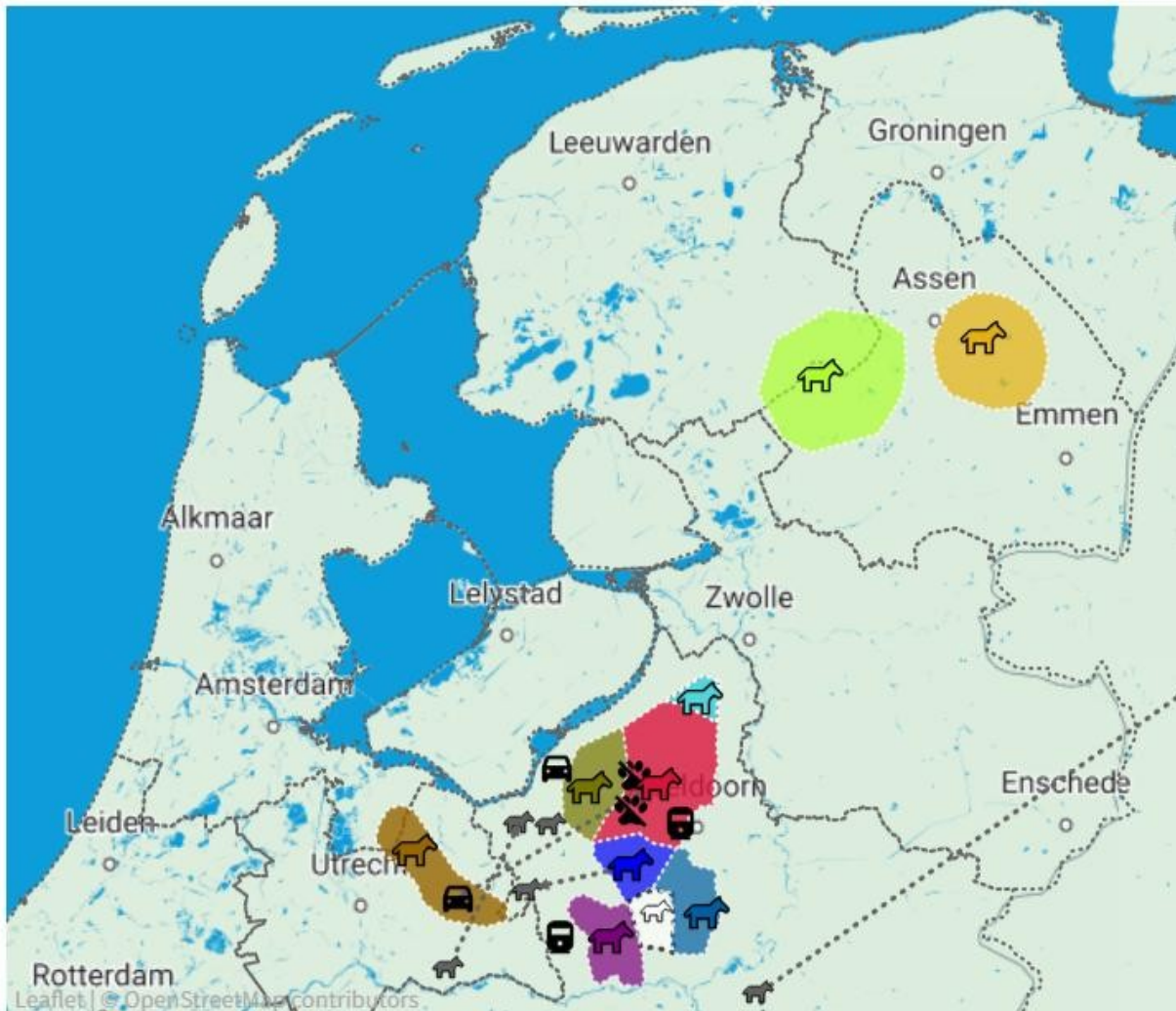
Handelingskader wolf gemeente Aa en Hunze

Datum: 1 juli 2026

Hoofdstuk 1 - Inleiding

Sinds 2015 maakt de wolf zijn terugkeer naar Nederland. Inmiddels zijn er naar schatting zo'n elf roedels in Nederland gevestigd, verdeeld over de bosrijke provincies. Inmiddels neemt het aantal incidenten met wolven toe en is het draagvlak voor de wolf verder gedaald. Nog maar 42% van de Nederlanders vindt dat de wolf hier welkom is, ten opzichte van 57% in januari 2020.¹ In de onderstaande afbeelding is een overzicht te vinden van aanwezige wolven en wolvenroedels in Nederland.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/04/11/update-maatschappelijk-draagvlak-wolf-2023>

1.1 Landelijke en regionale ontwikkeling

In de zomer van 2023 maakte het incident op 9 juli met het afschieten van de wolf in Wapse veel los bij voor- en tegenstanders van de wolf. De faunabescherming deed aangifte tegen de betrokkenen. Op 20 juni 2024 maakte het Openbaar Ministerie (OM) kenbaar via een persbericht dat de zaak geseponeerd werd. Er werd echter wel stellig gesproken over het handelen van de burgemeester en locoburgemeester. Het OM benoemde dat “de burgemeester en locoburgemeester anders hadden moeten handelen” en dat “de alternatieven voor afschot zijn wat het OM betreft onvoldoende verkend.”² Het OM stelt dat er inmiddels meer bekend is over de juridische kaders bij dit soort incidenten. Een confrontatie tussen mens en wolf kan volgens het OM dan ook niet zonder meer eindigen in afschot van de wolf, zeker niet zonder het raadplegen van een wolvendeskundige.

Vanuit het Interprovinciaal Overleg (IPO) is in april 2023 het ‘Interprovinciaal Wolvenplan’ gepubliceerd, waarin het IPO kwam met interventierichtlijnen met betrekking tot probleemsituaties met wolven. Na het incident in Wapse in juli 2023 is er landelijk en regionaal nog meer aandacht gekomen voor het openbare orde- en veiligheidsaspect dat de terugkeer van de wolf in Nederland met zich meebrengt. Zo volgde de VNG in januari 2024 met het ‘Handelingsperspectief voor burgemeesters; Wolf in uw gemeente’.

1.2 Doel van dit handelingsprotocol

Hoewel de stukken van het IPO en de VNG meer overzicht bieden in de bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende betrokken partners, blijven er toch nog onduidelijkheden over het inzetten van bevoegdheden van met name de burgemeester. In dit handelingsprotocol zijn de te ondernemen stappen bij diverse scenario’s uitgewerkt, om zoveel mogelijk vorm en inhoud te geven aan de uitvoering van eventuele repressieve maatregelen bij veiligheidssituaties met betrekking tot wolven. Daarnaast zijn de contactgegevens van bijvoorbeeld wolvendeskundigen van de provincie, het milieupiket van de politie opgenomen in het stuk.

² <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2024/06/20/om-seponeert-aangiften-tegen-betrokkenen-bij-hetdoodschieten-van-de-wolf-in-wapse>

Hoofdstuk 2 - Rolverdeling

2.1 Rolverdeling externe partners

Provincie Drenthe

De provincie is het bevoegd gezag op het gebied van natuurbeheer. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd om een omgevingsvergunning af te geven op basis waarvan een wolf gevangen, verstoord of gedood mag worden. Dit maakt de provincie de meest relevante gesprekspartner, zowel in de preventieve als in de repressieve kant.

BIJ12

BIJ12, gevestigd in Utrecht, coördineert namens de gezamenlijke provincies de monitoring van de Nederlandse wolvenpopulatie en voert de afhandeling van de wolvenschade op vee uit. Ook geeft Bij12 adviezen om schade te voorkomen.

Politie

De politie komt vanuit de noodhulp ter plaatse bij incidenten waarvoor 112 gebeld wordt. In gevallen waar de politie nog niet ter plaatse is, kan deze alsnog opgeroepen worden via de Meldkamer Noord-Nederland.

Natuurbeheerders

Terreinbeheerders zijn verantwoordelijk voor het beheer van de terreinen en het onderhoud. Met betrekking tot veiligheid rondom fauna hebben zij een informerende rol.

Wolvencommissie

Gedeputeerde Staten hebben officieel een gebiedscommissie preventie wolvenschade Drenthe ingesteld. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de schapensector, landbouw- en natuurorganisaties. Zij zetten zich onder meer in voor preventieve maatregelen om schapen en andere landbouwhuisdieren te beschermen tegen een aanval van de wolf. Ook gaat de commissie voorlichting geven aan schapenhouders. Harry Oosterman is aangesteld als onafhankelijk voorzitter. Er zijn twee wolvenconsulenten aangesteld voor het geven van praktisch advies zoals het zetten van de afrastering.

2.2 Rolverdeling binnen gemeente Aa en Hunze

Burgemeester

De burgemeester is het bevoegd gezag op het gebied van openbare orde en veiligheid en kan maatregelen treffen bij (de vrees voor) openbare ordeverstoringen.

Openbare orde en veiligheid

De adviseurs openbare orde en veiligheid (AOV) adviseren binnen de gemeente over veiligheidsvraagstukken. De provincie Drenthe is het bevoegd gezag is op het gebied van natuurbeheer. De meeste vragen over of situaties met de wolf zullen naar verwachting de openbare orde en veiligheidsportefeuille raken.

Binnen de gemeente Aa en Hunze zijn de AOV'ers dan ook het eerste aanspreekpunt op het gebied van de wolf.

Communicatie

Van toepassing indien er vragen binnen komen van burgers of toeristen over de veiligheid binnen onze gemeente in relatie tot de wolf. De AOV'ers stemmen de vragen af met de communicatieadviseurs en beantwoorden de mails en brieven. Samen met communicatie faciliteren zij de beantwoording door het KCC en de informatievoorziening via o.a. website. Het contact met de pers verloopt via de communicatieadviseurs. Persvragen of persverzoeken worden door communicatie afgehandeld, in afstemming met adviseurs AOV en bestuur. Ook in een acute veiligheidssituatie zal communicatie betrokken zijn in het crisisteam.

Juridische zaken

Inden er juridisch advies nodig is over het inzetten van bevoegdheden, kan juridische zaken zorgen voor advies in de preventieve en repressieve fase.

Hoofdstuk 3 – Wettelijk kader

In dit hoofdstuk is het wettelijk kader uitgewerkt op basis waarvan de wolf ondanks zijn uiterst beschermde status toch verstoord, gevangen of gedood mag worden.

Omgevingsvergunning GS

De wolf heeft op basis van diverse verdragen en de Europese Habitatrichtlijn een uiterst beschermde status, dat betekent dat er een forse straf staat op het verstoren, vangen of doden van een wolf. Voor het verstoren, vangen of doden van een wolf is een omgevingsvergunning nodig. Deze omgevingsvergunning wordt afgegeven door Gedeputeerde Staten.

Een omgevingsvergunning wordt door GS getoetst aan drie criteria:

- er is geen andere bevredigende oplossing mogelijk;
- het streven naar de gunstige staat van instandhouding van de wolvenpopulatie komt niet in het geding; en
- er is sprake van een bij wet genoemd belang.

Acute situatie - politie

Indien er sprake is van een acute situatie, dan kan er niet altijd gewacht worden op de besluitvorming van de provincie. In bijzondere gevallen mag een wolf dan ook verstoord, gevangen of gedood worden zonder een omgevingsvergunning.

Het meest duidelijke geval is op basis van artikel 7 van de Politiewet. Op basis van dit artikel mag een politieagent in de uitvoering van de politietaak geweld toepassen, als het gebruik van geweld gerechtvaardigd is en het doel niet op andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf. Het gaat hier dus om direct handelen van een politieagent omdat er direct en acuut levensgevaar of zwaar letsel van personen moet worden afgewend. Deze bevoegdheid zet de politie bijvoorbeeld in bij dreigende situaties met het afschieten gevaarlijke honden.

Acute situatie - burgemeester

Het handelingsperspectief van de VNG en de interventierichtlijnen van het IPO benoemen het inzetten van een noodbevel in een acute situatie als mogelijkheid om tot afschot van een wolf te komen. Hierbij is uiteraard benoemd dat het afschieten van een wolf het ultimatum remedium is.

In de praktijk zou dit betekenen dat afschot van de wolf op basis van een noodbevel alleen gedaan kan worden als er sprake is van een probleemwolf, waarbij niet gewacht kan worden op een omgevingsvergunning van de provincie en geen andere tijdelijke maatregelen en/of minder ingrijpende maatregelen mogelijk zijn. Tegelijkertijd kan het ook niet gaan om een acute situatie met direct gevaar voor personen, gezien de politie hier al bevoegd zou zijn om op te treden. De VNG geeft in het handelingsperspectief aan dat het noodbevel op basis waarvan een wolf afgeschoten zou worden eveneens alleen gericht kan worden op een groene BOA of een jager.

Er is dan ook bijna geen scenario denkbaar waarbij de burgemeester op basis van een noodbevel een wolf laat afschieten. Er zullen bijna altijd andere opties beschikbaar zijn die minder ingrijpend zijn en in acute gevallen reageert de noodhulp van de politie al op het incident.

Hoofdstuk 4 – Handelen

In dit hoofdstuk is uiteengezet op welke manier er gehandeld wordt bij (de vrees voor) verstoring van de openbare orde en veiligheid. In gevallen waar de openbare orde niet in het geding is, zal de provincie Drenthe aan zet zijn. Dit is in lijn met *het Kader voor handelen provincie in situaties menswolf en wolf-hond in acute veiligheidssituaties* van de provincie Drenthe.

De provincies hebben een adviserende rol met betrekking tot het adviseren over de te nemen maatregelen. Dit betreft geen situaties waarin de politie direct mag handelen, maar situaties waarin de burgemeester zijn bevoegdheden in zou kunnen zetten. Denk hierbij aan de situaties die ontstaan zijn in de gemeente Leusden, waarbij een noodbevel werd ingezet om een natuurgebied voor publiek af te sluiten. In het besluit tot seponeren van de aangiften tegen de betrokkenen bij het afschieten van de wolf in Wapse, benoemde het OM eveneens dat een dergelijk besluit niet tot stand kan komen zonder een advies van een deskundige. Het is dan ook niet meer dan logisch dat dit advies vanuit een provincie komt als bevoegd gezag.

Er wordt momenteel door het Ministerie van LNV en de provincies gewerkt aan een landelijke groep van deskundigen. Deze moeten geraadpleegd worden bij veiligheidssituaties met wolven. In de bijlage zijn de wolvendeskundigen opgenomen zoals die nu bij de provincie Drenthe bekend zijn en geraadpleegd kunnen worden.

Acute situatie

Een situatie waarbij er acuut gevaar is voor letsel bij of het leven van personen. Denk hierbij aan een wolf die een mens aan heeft gevallen en daarna vlakbij blijft rondlopen.

In het geval waar er een acute situatie ontstaat waarbij er vrees is voor letsel bij of het leven van personen, dient te allen tijde 112 gebeld te worden. Via de reguliere alarmering wordt de noodhulp van de politie ingeschakeld en komt deze ter plaatse. Op basis van artikel 7 van de Politiewet 2012 mag de politie geweld inzetten indien er geen ander middel is waarmee de situatie opgelost kan worden.

Dreigende situatie

Een situatie waarbij er ernstige vrees is voor het ontstaan van letsel bij of het leven van personen. Hier is het beste voorbeeld de situatie in de gemeente Leusden, waarbij er meerdere incidenten zijn geweest, zowel hond-wolf als mens-wolf. Door een dreigende situatie ontstaat de ernstige vrees dat, als er niks gedaan wordt, er meer incidenten zullen plaatsvinden, waarbij gevreesd wordt voor letsel bij of het leven van personen.

1. Incident hond-wolf of mens-wolf wordt gemeld bij gemeente

Dit kan direct bij de gemeente zijn, maar evengoed via BIJ12, de provincie of de politie.

1. Duiden van incident

AOV'er legt contact met wolvendeskundige van de provincie om beeld te krijgen van de aard van het incident. Samen met de provincie wordt een inschatting gemaakt van de mate van acute dreiging. Tijdens het incident wordt een logboek bijgehouden.

2. Bij een dreigende situatie

In het geval van een dreigende situatie, kunnen er door de burgemeester maatregelen getroffen worden om de situatie te stabiliseren of te beëindigen.

Proportionaliteit en subsidiariteit dienen hier goed in het oog gehouden te worden. Indien mogelijk moet er een wolvendeskundige geraadpleegd worden, zeker bij een besluit tot afschot.

a. Er wordt een crisISOVERLEG belegd, waarbij aanwezig zijn

- Burgemeester
- Adviseur openbare orde en veiligheid
- Adviseur communicatie
- Adviseur juridische zaken
- Wolvendeskundige provincie Drenthe
- Milieupiket politie *optioneel*

b. Het crisISOVERLEG bespreekt wie welke maatregel treft

Hierbij ligt de focus op de bevoegdheidsverdeling tussen burgemeester en gedeputeerde staten. Als er een mogelijkheid bestaat waarin de reguliere route voor een omgevingsvergunning doorlopen kan worden, dan prevaleert deze optie boven een maatregel tot het verstoren, vangen of doden van de wolf middels een noodbevel. **Let op, het vervoeren van een levende of dode wolf mag alleen gedaan worden met een Citesverklaring. De kantonniers van de provincie Drenthe hebben een vergunning voor het vervoer van dode wolven naar de provinciale steunpunten. Daar wordt de wolf gekoeld bewaard om vandaaruit opgehaald te worden voor sectieonderzoek.**

c. Opleggen maatregel door gemeente of burgemeester

Indien de uitkomst in de voorgaande stap is dat er niet gewacht kan worden op een omgevingsvergunning vanuit de provincie, dan kan er gekeken worden naar welke maatregelen het college of de burgemeester kunnen opleggen. Uiteraard kan een maatregel vanuit de gemeente ook naast een aanvraag voor een omgevingsvergunning bestaan. Bij het opleggen van een maatregel wordt altijd getracht de minst ingrijpende maatregel op te leggen. Daarbij is de volgende interventieladder leidend.

INTERVENTIELADDER WOLF

DODEN WOLF

Het doden van de wolf -
Noodbevel

VANGEN WOLF

Het vangen van de wolf -
Noodbevel

VERJAGEN WOLF

Het verjagen van de wolf
uit het gebied - Noodbevel

GEBIED AFSLUITEN

Afsluiten gebied door beheerder
of middels noodbevel

GEBIED ONTRADEN

Betreden van het gebied
ontraden bij bevolking

INFORMEREN BEVOLKING

Informeren over wat te doen bij
contact met een wolf

Bijlagen

Media en respons

- Informeren gemeenteraad, RIVM en NVWA, GGD, communicatie provincie evt. slachtofferhulp/ Welzijn Mensenwerk
- Persbericht maken en versturen (feitelijk bericht, geen standpunt innemen in de wolvendiscussie.)
- Afspraken maken over hoe gecommuniceerd wordt, waarover en hoe e.e.a. gearhiveerd wordt.
- Woordvoeringlijn opstellen door communicatie in samenwerking met crisisteam.
- Alle perscontacten lopen via communicatie in afstemming met woordvoerders (bestuurders) en crisisteam.
- Contact met andere betrokken organisaties over woordvoeringlijn - Te woord staan van media en reageren op informatieverzoeken.
- Informeren van het KCC voor beantwoording telefonische vragen en inkomende post voor het invoeren in het zaaksysteem van mail en briefwisselingen (ter naamstelling).
- Informeren van de gehele organisatie.

Nazorg

In het crisisteam wordt na de uitvoerende fase en in de afschaling gekeken of er nazorg nodig is voor betrokken en omwonenden. Bij de nazorg is het van belang dat de betrokken partijen een rol hierin nemen, zoals de Provincie Drenthe, maar ook Welzijn Mensenwerk.

Taken gemeente:

- Opdracht geven aan hulpverleners het hulpverleningstraject in gang te zetten.
- Professionele nazorg actief aanbieden aan betrokken om hun verhaal te kunnen vertellen, maar ook om hen te begeleiden in de nasleep van een incident (betrokkenen beslissen zelf of deze hier gebruik van maken).

Mogelijk wordt er aangifte gedaan, zorg voor juridische ondersteuning (jurist/advocaat) waar nodig.

Korte infographic:

Situatie rond de wolf	Wie is verantwoordelijk/bevoegd?	Wat kan er gebeuren?
Acuut gevaar voor mensen (directe dreiging)	Politie	De politie mag ingrijpen en de wolf in uiterste gevallen schieten om gevaar voor mensen te stoppen.
Probleemwolf (bijvoorbeeld herhaaldelijk ongewenst of gevaarlijk gedrag)	Provincie	De provincie kan een afschotvergunning afgeven of andere maatregelen treffen met behulp/advies van wolvendeskundigen.
Geen direct gevaar of probleemwolf	Provincie	De provincie is bevoegd voor het beheer en de aanpak rond de wolf.
Maatschappelijke onrust of noodzaak om een gebied af te sluiten	Gemeente	De gemeente kan maatregelen nemen, zoals een gebied afsluiten met een noodverordening of optreden bij openbare orde en veiligheid.